የክልሉ
የኢንቨስትመንት
ፕሮሞሽንና የልማት
ቀጠናዎች

1. የክልሉ አጠቃላይ ገጽታ

1.1 ጂኦግራፊያዊ አቀማመጥ

የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ክልል በሰሜናዊ የሐሩር መስመርና ከምድር ወገብ አካባቢ ከ$4^0$27 እስከ $8^0$30 ሰሜናዊ ላቲትዩድና ከ$34^0 21^1$ እስከ $39^0 11^1$ ምሥራቅ ሎንግቲዩድ ድረስ ባለው ቦታ ላይ ይገኛል:: ክልሉ በ13 ዞኖች በ8 ልዩ ወረዳዎች እንዲሁም በ134 ወረዳዎች የተከፋፈለ ሲሆን አጠቃላይ የቆዳ ስፋቱም 110,931 ካ.ኪ.ሜ ነው:: ከሀገሪቱም የቆዳ ስፋት 10% የሚሆነውን እንደሚሸፍን ያለው መረጃ ያረጋግጣል::

1.2 የአየር ንብረት

የደቡብ ክልል በአምስት ሥነ ምህዳሮች (Agro Ecological Zones) የተከፈለ ሲሆን 57.5 በመቶ ቆላና ከፊል በረሃ፣ 33.9 በመቶ ወይናደጋ እና 8.6 በመቶ ደጋና ውርጭ የአየር ንብረት ሽፋን ያለው ነው፡፡ እንደ ብሔራዊ ሜትሮሎጂ አገልግሎት ድርጅት መረጃ በክልሉ የዝናብና የሙቀት ስርጭት መጠን ከቦታ ቦታ የሚለያይ ሲሆን የዝናብ ድግግሞሽ፣ የሚቆይበት ጊዜና መጠኑ ከደቡብ ወደ ሰሜናዊ ምዕራብና ምሥራቅ አካባቢ ሲጨምር በአንጻሩ የሙቀት መጠኑ ይቀንሳል፡፡ የክልሉ ዓመታዊ አማካይ የዝናብ መጠን ከ400 - 2200 ሚ/ሜ ሲሆን አማካይ የሙቀት መጠንም ከ7.5^{0}ሴ - 27.5^{0}ሴ ይሆናል፡፡

1.3 የመሬት አቀማመጥ:-

የክልሉ የተፈጥሮ አቀማመጥ በዋነኛነት የተመሰረተው በባሮና በኦሞ ጊቤ ተፋሰሶች ላይ ሲሆን የስምጥ ሸለቆ ተፋሰስ በምሥራቃዊ አካባቢ ያለውን የክልሉን አካባቢ መሀል ለመሀል አቋርጦ ያልፋል:: ከነዚህም ሁኔታዎች በመነሳት የተለያዩ የከርሰ ምድር የተፈጥሮ ክስተቶች (Geological Phenomena) በምሥራቅ አካባቢ የሚፈራረቁበትና ሰፊ ብዝሃ ሕይዎት (Biodiversity) የሚገኝበት ክልል እንዲሆን አስችሎታል:: ከዚሁም በተጨማሪ ዝቅተኛው የመሬት ከፍታ በታችኛው የኦሞ ወንዝ መጨረሻና ወደ ቱርካና ሀይቅ መግቢያ አካባቢ የሚገኝ ሲሆን ከባህር ወለል በላይ ያለው ከፍታ 376 ሜትር ሲሆን ከፍተኛው ቦታ በጋሞጐፋ ዞን ውስጥ የሚገኝ ሆኖ ከባህር ወለል በላይ ያለው ከፍታ 4200 ሜትር ነው:: ይህም ከፍታ የሚገኘው በጉጌ ተራራ ላይ ነው::

1.4 የተፈጥሮ ሀብት

በክልሉ ያለው የተፈጥሮ ሀብት ስፋትና ስርጭት ከቦታ ቦታ የሚለያይ ሲሆን ዋነኞቹ የተፈጥሮ ሐብት ዓይነቶች ከዚህ የሚከተሉት ናቸው::

1.4.1 የደን ሀብት:-

ተፈጥሮአዊ የሆነው የእጽዋት ሽፋን መጠን በክልሉ ውስጥ ከቦታ ወደ ቦታ በተለያየ መጠንና ስርጭት ይገኛል:: በአመዛኙ ግን በስፋት በእፅዋት ተሸፍኖ የሚገኘው አካባቢ የክልሉ ምዕራባዊ ክፍል ነው:: የክልሉ ሰሜናዊ ምዕራብ ደጋማና ተራራማ ቦታዎች በደጋማ የተፈጥሮ ደን የተሸፈኑ ሲሆን ደቡባዊ ዝቅተኛ አካባቢዎች ደግሞ በአብዛኛው በግጦሽ የሣር ሽፋን ወይም በተለያዩ የሣር አይነቶችና፣ በተፈጥሮ ቁጥቋጦ፣ የተሸፈኑ ናቸው:: በደን እጽዋት ሀብት ምዝገባና ስትራቴጂክ ኘላን ኘሮጀክት (WBISSP) ጥናት መሰረት ከክልሉ አጠቃላይ የቆዳ ስፋት 11 በመቶ የሚሆነው በተለያዩ የደን እጽዋት ዓይነቶች የተሸፈነ ሲሆን በአብዛኛውም የደን ሽፋኑ ያለባቸው አካባቢዎች ቤንች ማጂ፣ ከፋ፣ ሸካ፣ ዳውሮ፣ ጋሞጐፋ፣ ሲዳማ፣ ደቡብ ኦሞ ዞኖችና ኮንታ፣ የምና አማሮ ልዩ ወረዳ ናቸው::

1.4.2 የዱር እንስሳት ሀብት:-

ክልሉ ካለው የተለያየ የአየር ንብረትና የመሬት አቀማመጥ መነሻነት ለተለያዩ የተፈጥሮ እጽዋት መገኘትና ለበርካታ የዱር እንስሳት መኖሪያነት አመቺ እንዲሆን አድርጐታል:: ከዚሁ አንፃር ዋነኛ ከሆኑት የዱር እንስሳት መካከል ዝሆን፣ አንበሣ፣ ቀጭኔ፣ ነብር፣ የሜዳ አህያ፣ ቆርኬ፣ አውራሪስ፣ ጐሽ (Lesser kudo water buck water houe) የሚጠቀሱ ናቸው:: ከዚህም የተነሳ ክልሉ ከፍተኛ የሆነ የቱሪስት መስህብ (Tourism pole) እንዲሆን ምቹ ሁኔታ የተፈጠረ ሲሆን ከዚሁም በተጨማሪ በክልሉ ውስጥ አምስት ፓርኮች ሁለት የዱር እንስሳት መጠጊያና አሥራ ስድስት የቁጥጥር አደን ቀበሌዎችና አንድ የአዞ እርባታ ጣቢያ ይገኛሉ::

1.4.3 የውሃ ሀብት፡-

ክልሉ ለተለያየ አገልግሎት ለው የሚችል ከፍተኛ የሆነ የውሃ ሀብት ያለው ሲሆን ከነዚህም መካከል ሊጠቀሱ የሚችሉ አገልግሎቶችና ጠቀሜታዎች ለኤሌክትሪክ ሀይል ፍላጐት፣ ለዓሣ ሀብትና፣ ለመስኖ ልማት ለሌሎች ማህበራዊ አገልግሎቶች ነው፡፡ ያሉትም ወንዞች ቋሚና ¨ወቅታዊ ባህሪ ያላቸው ሲሆን የተለያዩ ርዝመት ያላቸውና የተለያየ ዓይነት አገልግሎት መስጠት የሚችሉ ናቸው፡፡ ከእነዚህም መካከል ኦሞ ጊቤ፣ ጐጀብ፣ አኮቦ፣ ሰገን፣ ብላቴ፤፣ ወይጦ በምሳሌነት የሚጠቀሱ ሲሆኑ የተለያዩ ገባር ወንዞችና ጅረቶች እንዲሁም በቱሪስት መስህብነት የሚታወቁ ፏፏቴዎችና ፍልውሀዎች በተጓዳኝነት ይገኛሉ፡፡ ሀገሪቱ ካላትና በአብዛኛው ጥልቀት ካላቸው ሀይቆች መካከል አብዛኛዎቹ በክልል የስምጥ ሸለቆ ተፋሰስ ውስጥ የሚገኙ ናቸው፡፡ እነዚህም የአዋሣ፣ የአባያ፣ የጫሞ፣ የጨው ባህርና የሩዶልፍ ሀይቆች ሲሆኑ ለአሣ እርባታ አመቺ ከመሆናቸውም በተጨማሪ በቱሪስት መስህብነታቸው የሚታወቁ ናቸው፡፡

1.5 የከርሰ ምድርና የማዕድን ሀብት፡-

ክልሉ በከርሰ ምድራዊ /ጂኦሎጂ ጥናት መሰረት በሶስት ዋና ዋና ከርሰ ምድራዊ ይዘት የተከፈለ ሆኖ ይገኛል፡፡ ይህም ኘሪካምብሪያን ወይም የመሰረታዊ አለት ይዘት፣ የሲኖዞይክ እሳተ ገሞራዊ አለት ይዘትና ያልተለያዩ የቅርብ ጊዜ አለቶች ስብርባሪ ደለል (Quaternary sediments) በመባል ተከፋፍሏል፡፡ በአገር አቀፍ ደረጃ በተዘጋጀው የጂኦሎጂ ካርታ መሰረት በክልሉ በአብዛኛው ተሰራጭቶ የሚገኘው የማዕድን ዓይነት በእሳተ ገሞራዊ እሳተ ገሞራ ወለድ የአለት ስብርባሪ ደለል ያለበት እንደሆነ ይጠቁማል፡፡ ምንም እንዞኦ ዝርዝር ጥናት ባይኖርም በክልሉ ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ያላቸው ውድ ማዕድናት እንደሚኖሩ ይታወቃል፡፡ ለምሣሌም ወርቅና ከወርቅ ጋር ተዛማጅነት ያላቸው ማዕድናት በአብዛኛው ተሰራጭተው የሚገኙ ሲሆን ለኢንዱስትሪው ክፍለ ኢኮኖሚ ሊያገለግሉ የሚችሉ የማዕድን ውሃ ሀብት፣ የክሌይ ማዕድን ሀብት እንዲሁም ለግንባታ አገልግሎት ሊውሉ የሚችሉ እንደ አግኒምብራይት ሪሆላይት፣ ስኮሪያና የኖራ ድንጋይ /ላይምስቶን/ የመሳሰሉት በስፋት በጌዲኦ፣ በቤንች ማጂ፣ በሲዳማ፣ በጋሞጐፋ ዞኖች እንደሚገኙ የቀረቡ ሪፖርቶች ያመለክታሉ፡፡

1.6 የአፈር፡-

ክልሉ ካለው የተለያዩ የሥነ ምህዳር፣ የአየር ንብረት ቀጠና እንዲሁም የከርሰ ምድር ይዘት ጋር በተገናኘ የተለያዩ የአፈር ዓይነቶች በስብጥር ተሰራጭተው ይገኛሉ፡፡ እነዚህም የአፈር ዓይነቶች ለተለያዩ የሰብል፣ የአትክልትና ፍራፍሬ ልማት ጥቅም እየዋሉ የሚገኙ ናቸው፡፡ በክልሉ የደን ድርጊት መርሀ ግብርና በክልል አትላስ መረጃ መሰረት በክልላችን 13 ዋናና 22 ንዑሳን የአፈር ዓይነቶች እንዳሉ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ክልሉም በአብዛኛው በኒቶሶልና በአክሪሶል የአፈር ዓይነት የተሸፈነ ነው፡፡

ክልሉ ካለው የመሬት ሀብት ውስጥ 25% የታረሰ፣22% ሊታረስ የሚችል፣ 12% ግጦሽ፣ 19% ደን ቁጥቋጦና ጥሻ እንዲሁም 22 % ለተለያዩ ግልጋሎቶች የሚውል ነው፡፡ የአየር ንብረት ቀጠናዎችንም በሚመለከት ደጋና ውርጭ 8.6% ወይናደጋ 33.9% እንዲሁም ቆላና ከፊል በረሃ 57.5% የያዘ ነው፡፡

1.7 የሕዝብ ስርጭት፡-

የማዕከላዊ ስታትስቲክስ ኤጀንሲ መረጃን መነሻ በማድረግ የክልሉ ፋይናንስና ኢኮኖሚ ልማት ቢሮ ባደረገው ትንቢያ ላይ እንደተገለጸው በ1999 ዓ.ም የክልሉ አጠቃላይ ሕዝብ ብዛት 15.7 ሚሊዮን እንደነበር ይገመታል፡፡ ከአጠቃላይ ሕዝቡም 92 በመቶ በገጠር የሚኖር እንዲሁም 8 በመቶ የከተማ ነዋሪ መሆኑ፣ ጥግግቱንም በተመለከተ በአንድ ካሬ ኪ.ሜ በዞኖች ከ76 እስከ 591 ሲሆን በወረዳዎች ደግሞ እስከ 1080 ነዋሪ ሊኖር እንደሚችልና በክልል ደረጃም ጥግግቱ በአንድ ካሬ ኪ.ሜ 130 ሰዎች ይኖራሉ ተብሎ እንደሚገመት ከቢሮው የተገኘው መረጃ ያመለክታል፡፡

በእድሜ ክፍፍልም ሲታይ ለአካለ መጠን ያልደረሱ /1-14 ዓመት/ እና አረጋውያን /ከ65 ዓመት በላይ/ የዕድሜ ክልል ውስጥ የሚገኘው ሕዝብ 47 በመቶ ድርሻ ሲኖረው ከ15-64 ባለው የዕድሜ ክልል የሚገኘው ህዝብ 53% ድርሻ ያለውና በአምራችነት እድሜ ክልል የሚገኝ ሲሆን በክልሉ ያለውን እምቅ የተፈጥሮ ሀብት መሰረት በማድረግ ለሚካሄዱት የልማት እንቅስቃሴዎች ወሳኝ ሀብት እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡

ክልሉ ለግብርና ልማት፣ ለኢንዱስትሪ፣ ለአግሮ ኢንዱስትሪ፣ ለአግሮ ኢንዱስትሪ ልማት፣ ለማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ልማት፣ ለቱሪዝም ኢንዱስትሪ ልማት ለማዕድን ልማት፣ ለኃይል ማመንጫና በሰው ኃይል ረገድ ያለው ፖቴንሻል ከዚህ በሚከተለው ሁኔታ ቀርቧል፡፡

1. ለግብርና ልማት ያለው ፖቴንሻል

ሀ/ በሰብልና ፍራፍሬ ልማት

በክልላችን 538,046 ሄክታር የገጠር መሬት ለኢንቨስትመንት ተግባር እንዲውል ተለይቷል፡፡ በሌላ በኩል ከክልላችን የቆዳ ስፋት 65.2% የሚሆነው ከ1000 - 2000 ሚሊ ሜትር ዓመታዊ የዝናብ መጠን ያለው ከመሆኑም ሌላ የሦስት የሥምጥ ሸለቆ ሐይቆች (አዋሣ፣ አባያና ጫሞ) እና እንደ ኦሞ፣ ጎጀብ፣ ወይጦ፣ ብላቴና ገላና የመሳሰሉ በርካታ ትላልቅና ትናንሽ ወንዞች ስላሉት በወቅታዊ ዝናብና በመስኖ የግብርና ልማት ለማካሄድ ምቹ ነው፡፡ እንዲሁም አግሮ ኢኮሎጂውና የመሬት ለምነቱ፣ ለሰብል ልማት፣ለእንስሳት ርባታ፣ ለአትክልትና ፍራፍሬ ልማት ተስማሚ ነው፡፡

ለግብርና ልማት

የቀጠለ …

ስለሆነም በተነፃፃሪ በክልሉ በተሻለ ሁኔታ ከሚለሙ የግብርና ልማቶች መካከል፡-

1) የቅባት ሰብሎች፡- ሠሊጥ፣ ለውዝ፣ ፓልም፣ አኩሪ አተር፣ ኦቾሎኒ፣ ሱፍና የጥጥር ፍሬ፣ ወዘተ…
2) የጥራጥሬ ሰብሎች፡- ቦሎቄ፣ አኩሪ አተር፣ ሽንብራ፣ አተር፣ ባቄላ፣ ሩዝ፣ ወዘረ…
3) የምግብ ሰብሎች፡- የብርዕ እህል/ በቆሎ፣ ዘንጋዳ፣ ስንዴ፣ ገብስ፣ ወዘተ…
4) ቅመማ ቅመም፡- ቁንዶ በርበሬ፣ ጥምዝ፣ ኮረሪማ፣ ዝንጅብል፣ ሄል፣ ቅርንፉድ፣ ዕርድና የተለያዩ ዕፀ-ጣዕሞች

ለግብርና ልማት

የቀጠለ

5)ፍራፍሬ:- ማንጎ፣ አቮካዶ፣ ፓፓዬ፣ ሙዝ፣ ከደጋ ፍራፍሬዎች ፖም፣ ወዘተ...

6)የአገዳ ሰብሎች:- በቆሎ፣ ማሽላ፣ ዘንጋዳ፣ ወዘተ...

7)ከአንቂ ሰብሎች: - ቡናና ሻይ በአብዛኛው የክልሉ አካባቢዎች ይመረታሉ።

ለ/ በእንስሳት ሀብት ልማት

በኢንዱስትሪ ፖቴንሻል ጥናት መረጃ መሠረት የክልሉ የእንስሳት ሀብት የአገሪቱን 20 በመቶ የያዘ ነው። ይኸውም በዝርዝር ሲታይ ክልሉ የ9.3 ሚሊዮን ቁም ከብት፣ የ3.2 ሚሊዮን በጎች፣ የ2.7 ሚሊዮን ፍየሎች፣ የ0.8 ሚሊዮን ጋማ ከብቶች፣ የ7.3 ሚሊዮን ዶሮች ባለቤት እንደሆነ መረጃዎች ያሳያሉ።

ለግብርና ልማት

የቀጠለ

ስለሆነም ከፍ ብሎ በተመለከተው መሠረት ክልሉ ካለው ሰፊ የእንሰሳት ሀብት አንፃር በዚህ ዘርፍ ለሚሠማሩት ባለሀብቶች ሠፊ የኢንቨስትመንት ዕድል አለ፡፡ ጥቂቶችን ለመጥቀስ ያህል፡-

በከብት ማደለብ፣ ወተትና የወተት ተዋፅኦ ልማት፣ በማር ምርት፣ በሰጎን፣ አዞና፣ ዓሣ ልማት ሠፊ አማራጮች አሉ፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ሰፊ የእንሰሳት ሀብት በሚገኝባቸው የክልሉ አካባቢዎች ዘመናዊ ቄራዎችን በማቋቋም ለውጭም ሆነ ለአገር ውስጥ ገበያዎች ሥጋ የማቅረብ ሥራ በስፋት ለማከናወን የሚያስችሉ ምቹ ሁኔታዎች በክልሉ አሉ፡፡

2. ለአግሮ-ኢንዱስትሪ ያለው ፖቴንሻል

ይህ ኢንዱስትሪ የግብርና ምርቶችን እሴት ጨምሮ ለገበያ የማቅረቢያ ኢንዱስትሪ ሲሆን ሀገራችን ካላት ሰፊ የግብርና ሀብት አንፃር በዚህ ዘርፍ መሠማራት ለሚሹ ባለሀብቶች ምቹ ጥሬ ሀብት በክልላችን ይገኛል፡፡

ሥጋና የሥጋ ውጤቶች ማቀነባበሪያ፣ ቆዳ ኢንዱስትሪ፣ ጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪ፣ ወተት ማቀነባበሪያ፣ ማር ማቀነባበር፣ ምግብ ኘሮሰሲንግ እና ምግብ ነክ፣ /ስኳር ማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ የፍራፍሬ ማቀነባበሪያ ሙዝ፣ ማንጎ፣ አናናስ፣ አኘል/ፖም/፣ ሣሙናና ሌሎች የንፅሕና መጠበቂያ ዲተርጀንቶች፣ ቅመማ ቅመም ማቀነባበር/ዝንጅብል፣ ዘይት፣ የበርበሬ ድልሕ፣ የጥጥ መዳመጫ፣ የልብስ ስፌት፣ ቡና ቆልቶ ፈጭቶና በጥራት አሽጎ ለውጭ ገበያ ማቅረብ፣ ችፑድ ፐልኘና የወረቀት ምርቶች፣ የምግብ ቀለም ፋብሪካ፣ወዘተ... የክልሉ የንፅፅራዊ ጥንካሬ አካል በመሆናቸው የኢንቨስትመንት ፖቴንሻል ናቸው፡፡

3. ለቱሪዝም ኢንዱስትሪ ልማት ያለው ፖቴንሻል

ክልሉ በሀገሪቱ ከሚገኙ 85 ብሔረሰቦች መካከል የ56ቱ መኖሪያ በመሆኑ የብሔረሰቦች ሙዚየም ተሰኝቷል፡፡ የእነዚህ ብሔረሰቦች የተለያየ የባህል እሴቶች ራሳቸው የቱሪዝም መስህቦች ከመሆናቸውም በላይ የተለያዩ ባህላዊ እሴቶች የሚታዩባቸው ነጭ ሣር፣ ማጎ፣ ኦሞ፣ ማዜና ጩርጩራ ጩበራ የተባሉ በጠቅላላው 5 ብሔራዊ ፓርኮች፣ 2 የዱር አራዊት ጥበቃ ሥፍራዎችና 6 የጥብቅ አደን አካባቢዎች፣ በዓለም ቅርስነት ከተመዘገቡት ሰባት የሀገሪቱ ቅርሶች መካከል ሁለቱ ማለትም የጢያ ትክል ድንጋይና የታችኛው ኦሞ ሸለቆ የቅድመ ታሪክ ጥናትና ምርምር ቦታዎችም በዚሁ ክልል የሚገኙ ናቸው፡፡

ለቱሪዝም ኢንዱስትሪ ልማት የቀጠለ…

በክልሉ በሚገኙ በእነዚህ ፓርኮች የሚገኙ የዱር እንስሳትና አእዋፋት፣ ማራኪ የመሬት አቀማመጣቸውና ረጅም ዕድሜ ያስቆጠሩ አስደናቂ ታሪካዊ ቅርሶች፣ በተለያዩ ቦታዎች የሚገኙ በርካታ ትላልቅና ትናንሽ ወንዞችና ሐይቆች/ኦሞ ወንዝ፣ አዋሣ፣ አባይና ጫሞ ሐይቆች፣ በመዝናኛ ሥፍራነት በምሣሌነት ከሚቀጠሱት ጥቂቶቹ ናቸው፡፡

እነዚህንም ለማጎብኘት በዓመት ከ108,853 በላይ ቱሪስቶች የሚመጡ ቢሆንም እስከአሁን ያለው የቱሪስት አገልግሎት አቅርቦት ስፋትና ጥራት እጅግ አነስተኛ ነው፡፡ ይህንን መነሻ በማድረግ በመስኩ ባለሀብቶችን ለመሳብ 200 የኘሮጀክት ሃሣቦችና 50 ኘሮጀክት ኘሮፋይሎች ተዘጋጅተዋል፡፡ ይሁን እንጂ ከሚጠበቀው ውጤት አንፃር የመስኩ ፖቴንሻል ገና ያልተነካ በመሆኑ በመስኩ መሠማራት አዋጭነት እንዳለው ይታመናል፡፡

4. ለኢንዱስትሪ ልማት ያለው ፖቴንሻል

በአጠቃላይ በክልሉ በሚገኙት በ18 የሪፎርም ከተሞች ማለትም አዋሣ፣ ይርጋለም፣ ዲላ፣ ይርጋጨፌ፣ ወላይታ ሶዶ፣ አርባ ምንጭ፣ ቦዲቲ፣ አረካ፣ ሳውላ፣ ዱራሜ፣ ሆሣዕና፣ ቡታጅራ፣ ወልቂጤ፣ ቦንጋ፣ ቴፒ፣ ሚዛን-አማን፣ ጂንካ እና አላባ ውስጥ ባሉ የኢንዱስትሪ መንደሮች ከ422 ሄክታር በላይ መሬት የለማ እና 833 ሄክታር ተከልሏል፡፡

ቀላል ኢንዱስትሪዎች በክልላችን ምቹ ጥሬ ሀብት የሚገኝ ሲሆን ጥቂቶቹን ለመጥቀስ ያህል የብረታ ብረት ሥራ፣ የቡና መፈልፈያ ወይም መቀሸሪያ፣ የኀትመት ሥራ፣ የሴራሚክ፣ የእንጨት ሥራና ምግብ ማሸጊያ ፋብሪካዎች ወዘተ ናቸው፡፡

5. ለኃይል ማመንጫ ያለው ፖቴንሻል

በክልሉ 111.5 ሜጋ ዋት የኤሌክትሪክ ኃይል ማመንጨት የሚችሉ 26 አነስተኛ ወንዞች የተጠኑበት ሁኔታ ስላለ መስኩ ሰፊ ዕድል ይዞ ይጠብቃል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ ኦሞ ወንዝ ብቻውን 36,560 ሜጋ ወት ኃይል የማመንጨት አቅም አለው፡፡

6 ማዕድንና ኢነርጂ ሀብት ያለው ፖቴንሻል

ከፍተኛ የኢኮኖሚ ጥቅም የሚያስገኙ ውድ የሆኑ የማዕድን ሀብቶች በክልሉ ውስጥ እንደሚገኙ ጥናቶች ይጠቁማሉ፡፡ ከነዚህም ውስጥ የነጭና የቀይ ድንጋይ ክምችት፣ የላይም ስቶን ወይም ኖራ፣ የወንዝ አሸዋ፣ ድንጋይ፣ ሪሆላይት፣ ኢገኒምብራይት እንዲሁም እሣተ-ገሞራዊው አመድ ተብለው የሚታወቁት የቀይና ጥቁር አሸዋ ሀብት፣ ወርቅ፣ ብረት፣ ወዘተ... በስፋት ስለሚገኙ በዚህ ዘርፍ በፍለጋም ሆነ በማምረት ተግባር የሚሠማሩ ባለሀብቶች የሚበረታቱበትን ሁኔታ በማመቻቸት በኩል ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ጉዳይ ነው፡፡

ማዕድንና ኢነርጂ ሀብት የቀጠለ…

ሀ/ ታዳሽ የማይነጥፍ የኃይል ምንጭን በተመለከተበክልሉ ለረዥም ሰዓት የሚቆይ የፀሐይ ብርሐን ያለ በመሆኑ ከፀሐይ የሚገኘውን ብርሃንና ሙቀት ለኃይል አቅርቦት አማራጭነት ለመጠቀም የሚያስችል ቴክኖሎጂ የመስፋፋት አቅም አለው፡፡

ለ/ ጂኦ-ተርማል ኢነርጂ /የከርሰ ምድር ሙቀት/

የከርሰ ምድር ሙቀት በክልላችን እንደሚኖር የተለያዩ ፍንጮች በተለይም የፍል ውሃዎች በብዙ የክልሉ አካባቢዎች የሚገኙ በመሆኑ ሰፋ ያለ ጥናት በመስኩ ተደርጎ ይህ ኃይል አካባቢውንና ክልሉን፣ እንዲሁም ሀገሪቱን የሚጠቅምበት ሥልት ሊነደፍለት ይገባል፡፡

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
	Beverage				
1	Alcoholic liquors	Sidama	Shebedino Dale Aleta	Dale	Yerga Alem
2	Malt	Hadya Bench Maji	Lemo Soro Meanit Shasha	Meanit Shasha	Jemu
3	Mineral water	Sidama Gedio	Shebedino Aleta Dalle Dara Wongo	Wonago	Dilla
4	Purified waer	Sidama Gedeo Amaro s/ woreda	Yirga chfe Kochore Amaro s/ woreda Borecha	Amaro s/ woreda	Kelle
5	Tej bottling	Sheka Benchmaji Gamogofa	Masha Yeki Mizan Tefri Zuria Bonke	Bonke	Gresse
6	Wine and champagne	Amaro special woreda Gamogofa	Amaro special woreda Arbaminch Zuria	Arbaminch Zuria	Arbaminch

Chemical					
Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
7	Acetone	Alaba S. woreda Gamo Gofa Wolayita Sidama Hadya	Alaba Sodo zouria Bolososore Lemo Awasa Zuria Aleta	Aleta	Aleta Woendo
8	Adhesive dressings for medical purpose	Basketo s/ woreda South Omo Gamo Gofa	Basketo Bakogazer West Abaya	West Abaya	Brbir
9	Alcohol and Strach extraction from Taro, yam and casava	Wolayita Guraghe	Sodo Zuria Meskan Ezha	Sodo Zuria	Wolita sodo
10	Alkyd resin	Wolayita Gamo Gofa	Kindokoisa Kucha	Kucha	selamber
11	Aluminium sulphate from kaolin	Hadiya	Lemo	Lemo	Hosaena

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
12	Animal /natural glue	South omo	Bakogazer Banatsemay	Bakogazer	Jinka
13	Animal tallow processing	South omo	Bakogazer Banatsemay	. Banatsemay	kayafear
14	Artemisia plant (leaves) processing for malaria & hemoroides medicine	Yem s/woreda Hadya	Yem S/woreda Dunna	Yem special woreda	Fofa
15	Avocado oil for industrial use	Dawuro	Marreka	Marreka	Tercha
16	Bee venom, propolic, pollen and royal jelly processing plant	Sheka Benchmaji	Masha Yeki Mizan Tefri Zuria	Masha	Masha
17	Bee wax processing plant	Sheka Benchmaji Keffa	Masha Yeki Mizan Tefri Zuria Bonga zuria	Bonga zuria	Bonga
18	Biodiesel				
19	Black pepper oil extraction	Siliti Hadiya Gurage Alaba S/woreda	SanKura Mareko Alaba S/woreda Badawacho	Sankura	. Alem Gebya
20	Bleaching earth	Gamo Gofa	West Abaya	West Abaya	Brbir
21	Calcium carbide	Siliti Guraghe	Siliti Meskan Mareko Dalocha	Mareko	Mareko
22	Calcium chloride	Siliti Guraghe	Siliti Meskan Mareko Dalocha	Meskan	Butajira

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
23	Calcium silicate	Hadya Gurage	Lemo Sodo	Lemo	Hosaena
24	Candle making	Sheka Benchmaji Keffa	Andiracha Bero Decha	Andiracha	Tepi
25	Caraway oil extraction	Sheka	Masha Andiracha Yeki	Andiracha	Gucha
26	Carbon black	Sheka Keffa	Andiracha Sylem Gewata Bitta Masha	Bitta	Bita genet
27	Castor oil	Wolayta Gamo Gofa Amaro special woreda Hadiya	Damot Gale Damot wyde Abadebretshay Amaro special woreda Shashogo	Shashongo	Bonnosha
28	Cinamon oil extraction	Sheka	Masha Andirach Yeki	Yeki	Tepi
29	Citric acid	Gamo Gofa	Arbamninch zouria	Arbamninch zouria	Arbamninch
30	Civet cat farming & essential oil processing	Sidama Gedeo South Omo	Shebedino Awasa Zuria Wonago Hammer	Shebedino	Leku
31	Clove oil extraction	Keffa Sheka	Tello Menjewo	Tello	Ada
32	CMC (Carboxymethyle Cellulose)	Gedeo Guraghe	Yrgacheffe Kebena Meskan	Kebena	Wolkite

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
33	Corriander oil extraction	Derashe s/ woreda South Omo Bench maji	Derashe s/ woreda	Derashe s/ woreda	Derashe s/ woreda
34	Corn/ maize starch	Hadiya Wolayita Alaba S/woreda	Sodo zuria Alaba S/woreda Bolososere Lemo	Alaba s/woreda	Alaba
35	Detergent powder	Guraghe	Meskan	Meskan	Butajira
36	Dextrin adhesive	Hadiya Wolayita Alaba S/woreda	Sodo zuria Alaba S/woreda Bolososere Lemo	Bolososere	Areka
37	Dextrin and dextrose from corn	Hadiya Wolayita Alaba	Sodo zuria Alaba Bolososere Lemo	Sodo zuria	sodo
38	Dyes (different types)	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Arbaminch zuria	Arbaminch
39	Eculyptus essential oil	Hadya Dawuro	Lemo Loma	Loma	Gessachere
40	Essential oils of lemon	Gamo Gofa	Arbamninch zuria Ubadebretsehay	Ubadebretsehay	Beto
41	Essential oils of orange	Gamo Gofa	Arbamninch zuria	Arbamninch zuria	Arbamninch
42	Ethyl acetate	Sidama	Aleta	Aleta	Aleta wondo

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
43	Fatty acids	Sheka	Yeki	Yeki	Tepi
44	Fertilizer from animal bone	South omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
45	Garlic oil	Siliti Hadiya	Lemo Alcho weriro	Alcho weriro	Alcho weriro
46	Geranium oil	Sheka Bench Maji	Masha Adricha Sheck Bench	Masha	Masha
47	Ginger oil	Konta S/woreda Dawuro Guraghe	Konta special woreda Mreka Loma Ezha	Konta special woreda	Amaya
48	Glucose and glucose syrup	Hadya Wolayita Alaba S/woreda	Sodo zuria Alaba S/woreda Bolososere Lemo	Alaba s/woreda	Alaba Kulito
49	Incensed sticks (agarbatti)	Sheka	Adricha	Adricha	Gucha
50	Lactic acid	Sidama	Awasa zuria	Awasa zuria	Awasa
51	Laundry soap	South omo Sheka	Yeki Bakogazer	Bakogazer	Jinka
52	Lemon grass oil	Sidama Gedeo	Kuchere Awasa zuria	Kuchere	Chelelektu

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
53	Malaria control insecticides	Gurage Gedeo	Kebena Meskan Yrgacheffe	Kebena	Wolkite
54	Mint oil of oil pepper	Guraghe	Mareko	Mareko	Mareko
55	Natural gum and incense collection and processing	South omo	Kuraz	Kuraz	Omarata
56	Neem cake for manure and pesticides production	Gamo Gofa Bench maji Sidama	Arbamninch zouria West Abaya Dara	Dara	Kebado
57	Neem oil processing	South Omo Sidama	Bakogazer Benatsemay Hamer Salamango	Salamango	Hana
58	Nitrogen plant	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa Zuria	Awassa
59	Non edible olive oil	Silti KAT Sidama	Alicho Woriro Angacha Omo Sheleko Arbegona	Angacha	Angacha
60	Oil processing from moringa oleifera tree	Gamo Gofa	Arbaminch zuria Gofa Zuria Kucha	Kucha	Selam bere
61	Organiic fertilizers plant	South Omo	Kuraz Banatsemay	Kuraz	Omarata
62	Oxygen plant	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
63	Palm oil (Industrial)	Sheka Benchmaji	Andricha Yeki Bench Showa Benchi	Showa benchi	Showa benchi
64	Pine oil	Gedeo	Bule	Bule	Bule
65	Potato starch	Wolayita KAT Sidama	Bolososore Kedidagamella Sodo Zuria Dara	Dara	Kebado
66	Precipitated silica (silcon dioxide)	Hadiya	Lemo	Lemo	Hosaena
67	Putty	Dawuro	Marreka Loma Tocha Essera Gena bosa	Essera	Bale
68	Resin from gum	Konso s/woreda Konta s/woreda	Konta s/woreda	Konta s/woreda	Amaya
69	Rice starch	Keffa Dawuro	Gesha Syleme Essera	Essera	Balle
70	Rosin	Gedeo	Bule	Bule	Bule
71	Rue oil extraction	Sidama Gedeo	Arebegona Hula Kochere	Arebegona	Yayu
72	Silver recovery from photo developing waste (silver nitrate)	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
73	Sodium silcate	Benchmaji	Guraferedea	Guraferedea	Beftu
74	Sodium sulphate	Guraghe	Meskan	Meskan	Butajira
75	Soya bean oil (non edible)	Sidama KAT	Awasa Zuria Kedida Gamella	Kedida Gamella	Durame
76	Starch from enset (Industrial)	Gurage	E/ aner Sodo Kokir	E/aner	Gonchere
77	Turmeric processing (as adie in fabric & food indistry)	Keffa Bench Maji Sheka Guraghe	Sylem Chena Gimbo Bero Mash Ezha	Sylem	Yadeta
78	Used oil regeneration	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa
79	Vegetable waxes	Sheka	Masha	Masha	Masha
Elec. Mechanical					
80	Solar water heater	South Omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
81	Solar water pumps	Sheka Keffa	Bonga Zuria Yeki	Bonga Zuria	Bonga

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
Energy					
82	Fuel briquette	Silti Hadiya Gedio	Dalocha Badawacho Yrgachefe	Dalocha	Dalocha
83	Fuel wood plantation and charcoal production	Gurage Sheka Kaffa	Endegagne Adracha Dita	Endegagne	Dinkula
84	Improved Stove production	Silti Bench maji Wolayita	Sankura Guraferda Zala	Zala	Genda
85	Mini hydro for rural electrification	Dershe s/woreda Amaro s/woreda Yem s/ woreda	Dershe s/woreda Amaro s/woreda Yem s/ woreda	Amaro s/woreda	Amaro s/woreda
86	Wind mill	South Omo Silit Bench Maji	Salamango Alcho weriro Meanit Goldia Meanit Shash	Meanit Shash	Jemu
Food					
87	Apple juice and syrup	Gamo Gofa Dawro Wolayita Hadiya	Chncha Mareka West Abaya Humbo Misha	Humbo	Humbo Tebella
88	Apricot juice and syrup	Gamo Gofa Dawro	Chncha Mareka West Abaya	Chencha	Chencha
89	Baby food	Sidama Hadya Welita	Shebedino Lemo Humbo	Shebedino	Leku

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
90	Bakers Yeast	Sidma	Aleta Dale	Aleta	Aleta wondo
91	Bisciuts	Hadiya Gurage KAT	Lemo Cheha Kidid Gamela	Lemo	Hosaena
92	Black and green tea processing & packing	Keffa Bench Maji	Bitta Benck	Bitta	Bitagenet
93	Black pepper processing & packing	Silite Hadiya Gurage Sidama	Sankura Lansaro Alich woriro Sasingo Abeshnge Mareko Kedida gamela	Alcho weriro	Alcho weriro
94	Candy	Sidama	Aleta Dale Sebedino	Dale	Yrgalem
95	Caraway processing & packing	Sheka	Yeki masha Andiracha	masha	masha
96	Cattle feed	KAT Guraghe	Omosheleko Edegagne	Omosheleko	Mudula
97	Cattle meat processing plant	South omo	Kuraz Hummer	Kuraz	Omarata
98	Cattle slaughtering house	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Wonago	Dilla
99	Cinamon processing & packing	Sheka	Masha Andiracha Yeki	Andiracha	Andiracha

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
100	Cloves processing & packing	Sheka Keffa	Masha Andiracha Yeki Saylem	Saylem	Yadeta
102	Coffee roasting, grinding & packing	Mezan Tefery Gedio Keffa Wolayita Gamogofa	Mizan zuria Yrgacheffe Bonga zuria Boloso Sore Melokoza	Melokoza	Leha
103	Composite flour	Sidama KAT Guraghe	Bensa Kedida Gamella Abeshenge	Bensa	Daye
104	Cordomons processing & packing	Sheka Keffa Bench Maji	Masha Andiracha Yeki Saylem Menjewo Gimbo Shewa Benchi	Menjewo	Adikaka
105	Coriander processing & packing	Dershe s/woreda South Omo Bench Maji	Derashe s/woreda Banatsemay Sheko	Derashe s/woreda	Derashe s/woreda
106	Corn /maize oil	Alaba s/ woreda Wolayita Sidama Hadiya	Bolososore Alaba s/ woreda Sodo zuria Lemo	Bolososore	Areka
107	Cotton seed oil	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolayita	Arbaminch zuria Amaro S/ woreda Burji s/ woreda Humbo	Burji s/ woreda	Burji s/ woreda

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
108	Cumin processing & packing	Sheka Keffa Bench maji Basketo s/woreda	Andiracha Saylem Menjewo Meanit shasha Basketo S/woreda	Basketo s/ woreda	Laska
109	Decortication of cereals and pulses	Hadia KAT Alaba S/ woreda Hadiya	Lemo Kedida Gamella Alaba S/ woreda Misha	Misha	Morsito
110	Dehydrated fruits & vegetables	GamoGofa Wolayita Sidama Bench Maji	Daramallo Sodo zuria Awsasa Zuria Mizanteferi Zouria	Daramallo	Wancha
111	Dry milling of maize	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolita	Arbaminch zuria Amaro S/ woreda Burji s/ woreda Humbo	Burji s/ woreda	Burji s/ woreda
112	Edible avocado oil	Dawuro Gedio	Marreka Wonago	Marreka	Tercha
113	Edible palm oil	Sheka Benchmaji	Yeki Mizanteferi zuria	Mizanteferi zuria	Mizanteferi
114	Fish by-products processing plant	Gamog Gofa	Arbaminch zuria West Abaya	West Abaya	Bribir
115	Gelatine	South Omo	Kuraz Hummer	Hamer	Dimeka

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
116	Grape juice	Gedeo	yerga Cheffe Kochere	Kochere	Cheleklektu
117	Ground nut butter	Gamo Gofa Welita	Kucha Gofa zuria Sodo zuria	Kucha	Selam bere
118	Ground nut hulling, roasting & packing	Gamo Gofa Wolayita	Kucha Gofa zuria Sodo zuria	Gofa zuria	Sawula
119	Ground nut oil	Gamo Gofa Wolayita	Kucha Gofa zuria Sodo zuria	Kucha	Selam bere
120	Honey processing plant	Amaro S/ woreda Gamogofa	Amaro S/ woreda Kemba Bonke	Kemba	Kemba
121	Iodized salt	Alaba s/ woreda Wolayta	Alaba s/ woreda Bolososore	Alaba s/ woreda	Alaba s/ woreda
122	Linseed oil	Gedeo Gamo Gofa Hadiya	Bule Chencha Soro	Soro	Gimbicho
123	Margarine from animal fat	South Omo	Kuraz Selemango Hamer Banatesemay	Kuraz	Omarata
124	Margarine from vegetable oils	Gamo Gofa Wolayta	Kucha Gofa zuria Sodo zuria	Kucha	Selam bere
125	Milk collection and processing	Sidama	Awasa zuria	Awasa zuria	Awasa
126	Mineral licks	South Omo	Kuraz Salamago Hamer Banatesemay	Hamer	Dimeka

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
127	Niger seed oil	Guraghe Hadiya	Sodo Abshndo Gumer Ezha Shashongo	Shashongo	Bonnosha
128	Nutmeg processing and packing	Basketo s/ woreda	Basketo s/ woreda	Basketo s/ woreda	Laska
129	Oat flour and flake	Keffa	Menjewo	Menjewo	Adikaka
130	Oleoresin of pepper	Guraghe Siliti Hadiya	Merko Dalocha Sankura Shashongo	Mareko	Merko
131	Olive oil	Silti KAT Sidama	Alicho Woriro Angacha Omo Sheleko Arbegona	Omo Sheleko	Mudula
132	Orange and mardarin juice and nectar	Guraghe Amaro S/ woreda	Cheha Abshenge Amaro s/ woreda	Cheha	Emdiber
133	Pasta and macaroni	Hadiya Guraghe KAT	Lemo Cheha Kidid Gamela	Lemo	Hosaena
134	Pea canning	Gurghe Siliti Wolayta	Eszha Azernet berer Bolososore	Azernet berer	Kibat
135	Pepper processing & packing	Silite Hadiya Gurage KAT	Sankora santaro Alecho werriro Shashongo Abeshnge Kedida Gamila	santaro	Alemgebia
136	Poultry feed	Hadiya Gurage	Kebena Lemo	Kenena	Wolkita

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
137	Poultry meat processing	Hadiya Gurage	Soro Gumer	Gumer	Arkb
138	Powdered milk	South Omo	Bakogazer Kuraz	Bakogazer	Jinka
139	Rape seed oil	Siliti Gena Bosa	Dalocha Gena Bosa	Dalocha	Dalocha
140	Rosemary oil	Sheka Wolayita	Masha Kindokoisha	Masha	Masha
141	Sesame oil	Bench Maji South Omo Guraghe Kaffa	Bakogazer Meanit sasha sodo cheta Decha	Decha	Chiri
142	Small ruminates (goat & sheep) meat processing plant	South omo	Kuraz Hamer bena	Kuraz	Omarata
143	Soya bean milk	Wolayita Gamogofa Sidama KAT	Kindokoisah Kucha Awass Zuria Kedid Gamila	Kindo koisha	Belle
144	Soya bean oil	Wolayita Gamogofa Sidama KAT	Kindokoisah Kucha Awass Zuria Kedid Gamila	Kucha	selam bere
145	Sugar from sugre cane	Wolayita Gamogofa	Sodo Zuria Damot gale Daramallo	Daramallo	Sodo
146	Sugar from sweet potato and beet root	Wolayita Dawuro	Ofa Essera	Ofa	Gessuba

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
147	Sunflower oil	Sidama South omo Konso special woreda	Awassa zuria Bakogazer Konso special woreda	Konso special woreda	Karat
148	Table salt processing and packing	South omo	Hamer	Hamer	Dimeka
149	Tomato Juice & ketchup	Gamo gofa Bench maji	Arba minch zuria Bench	Arba minch zuria	Arba minch
150	Tomato Paste, sauce & puree	Gamo gofa Bench maji	Arba minch zuria Bench	Bench	Aman
151	Turmeric processing	Keffa Bench maji sheka Guraghe	Saylem bench Andricha Sodo	Sodo	Bue
152	Vinegar	Gamogofa	Arbaminch zuria	Arbaminch Zuria	Arbaminch
153	Wheat flour	Hadiya Gurage KAT Hadiya	Lemo Cheha Kidid Gamela Misha	Misha	Morsito

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
<u>Leather</u>					
154	Crocodile skin processing	Gamogofa Yem special woreda	Arbaminch Zuria Yem special woreda	Yem special woreda	Fofa
155	Crust leather plant	South omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
156	Finished leather plant	South omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
157	Foot ball and valley ball covers	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Arbaminch Zuria	Arbaminch
158	Hides & skins collection and preservation	South omo	Kuraz Bakogazer banatsemay	Kuraz	Omarata
159	Leather articles (belts, hand bags, purses & wallets)	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	Awassa
160	Leather garments	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	Awassa
161	Leather gloves	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	Awassa
162	Leather sandals & chapals	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Wonago	Dilla
163	Leather shoe	Wolayta Hadiya Sidama	Sodo Zuria Lemo Dalle	Sodo Zuria	Sodo
164	Leather sole	Wolayta Hadiya Sidama	Sodo Zuria Lemo Dalle	Lemo	Hossaena

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
165	Leather trunks, suitcases and travel goods	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Wonago	Dilla
166	Leather upholystery	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa zuria Wonago Arbaminch Zuria	Wonago	Dilla
167	Leather uppers	South omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
168	Ostrich leather and feather processing	South omo Gamo Gofa	Hamer Arba Minch Zuria	Hammer	Dimeka
169	Pickled leather plant	South omo	Kuraz BakoGazer	Kuraz	Omarata
170	Wet blue leather plant	South omo	Kuraz BakoGazer	Kuraz	Omarata
Metal					
171	Agro chemical sprayers	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Butajira
172	Aluminium frames & profiles	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	Awassa
173	Barbed wire	South Omo Sidama Bench Maji	Bakogazer Aleta Mizan Teferi Zura	Bakogazer	Jinka
174	Bolts & nuts	Keffa Sheka Wolayita	Bonga zuria Yeki Damot Galle	Bonga zuria	Bonga

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
175	Dairy processing equipment	South Omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
176	Gaskets and washers	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Wolkite
177	Hand pumps	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Arbaminch Zuria	Arbaminch
178	Metallic zippers	Hadiya Wolayita Sidama	Lemo Sodo Zuria Dalle	Sodo Zuria	Sodo
179	Nail manufacturing	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Butajira
180	Oil pressing machine	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	awassa
181	Placer gold recovery	South omo Bench Maji Sidma	Bakogazer salamago Surma Maji Aroressa Bensa	Aroressa	Meja
182	Poultry Equipments	Hadiya Gamogofa	Lemo Gofa zuria	Gofa zuria	Sawla
183	Primary gold exploration	Bench Maji Konso special woreda	Konso special woreda	Konso special woreda	Karat
184	Spades & shovels	Gamogofa Gedeo KAT Wolayita	Gofa Zuria Yirgacheffe Kedida Gamila Boloso sore	Yirgacheffe	Yirgacheffe

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
185	Sprinklers	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	Arba minch
186	Thridle pump for irrigation	Wolayta	Damot woyde	Damot woyde	Bedassa
187	Wheat thresher and maize sheller	Hadiya Wolayita Sidama	Lemo Sodo Zuria Dalle	Lemo	Hosaena
188	Winnowers up to 5 HP	Hadiya Wolayita Sidama	Lemo Sodo Zuria Dalle	Lemo	Hosaena
N.M.M.P					
189	Bentonite	Gamogofa	West Abaya	west Abaya	Brbir
190	Bricks manufacturing	Bench maji Kaffa	Gurafereda Chena	Chena	Klacha
191	Calcinated gypsum	Guraghe Hadiya Dawuro Wolayita	Sodo Zuria Limu Tocha Ofa	Tocha	Tocha
192	Carbon brush	Bench Maji	Bero	Bero	Jeba
193	Cement tiles	Silti Sidama	Azernet awassa zuria	Azernet	Kibat
194	Ceramic sanitary ware	Hadiya	Lemo	Lemo	Hosaena
195	Chalk	Dawuro Wolayita	Tocha Ofa	Ofa	Gessuba

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
196	Concrete block & pipes	Silti Sidama Gamogofa	Azernet Awassa zuria Arbaminch zuria	Azernet	Kibat
197	Crushed stone (Aggregate)	konso special woreda South Omo Guraghe Bench maji	Konso special woreda Bakogazer Meskan Shewa Benchi	Shewa Benchi	Shewa Benchi
198	Diatomite	Gamogofa sidama	west abaya Dale	west Abaya	Brbir
199	Disk brake lining	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Butajira
200	Filter aid	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Wonago	Dilla
201	Gemstone processing	Konso special woreda	Konso special woreda	Konso special woreda	Karat
202	Glass bottles and tumblers	Konso special woreda Bench Maji	Konso special woreda Surma	Konso special woreda	Karat
203	Grain grinding stone	South Omo Konso Special woreda	Bakogazer Konso Special woreda	Konso Special woreda	Karat
204	Granite (Dimension stone) cutting	Konso special woreda South omo	Konso special woreda Banatsemay	Banatsemay	Kayafer
205	Gypsum board	Guraghe Hadiya Dawuro Wolayita	Sodo Zuria Limu Tocha Ofa	Ofa	Gessuba

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
206	Industrial fillers	Hadiya Sidama Konso special woreda Gamogofa	Lemo Dale Aroressa Konso special woreda West Abaya	Aroressa	Meja
207	Koalin	Sidama Konso special woreda	Konso special woreda	Konso special woreda	Karat
208	Lime	Guraghe Hadiya	Sodo lemo	Sodo	Bue
209	Mosaic tiles	Guraghe	Kokir	Kokir	mehal amba
210	Porcelain insulator	Hadiya	Lemo	Lemo	Hosaena
211	Roof tiles from clay	Bech Maji	Guraferda	Gurafereda	Biftu
212	Sheet glass	Konso special woreda Bench Maji	Konso special woreda Meanit Goldia	Meanit Goldia	Bachuma
213	Water filter candles	Bech Maji	Guraferda	Gurafereda	Biftu
<u>Others</u>					
214	Button from horn	South omo	Bakogazer Gellila Banatsemay Hammer Kuraz Salamago	Kuraz	Omarate
215	Decorative articles made of horn	South omo	Bakogazer Gellila Banatsemay Hammer Kuraz Salamago	Bakogazer	Jinka

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
216	Forage seed multiplication, processing and packing	South omo	Bakogazer Gellila Banatsemay Hammer Kuraz Salamago	Hammer	Dimeka
217	Grain cleaning service	Hadiya Guraghe Wolayita	Lemo Gumer Humbo	Gumer	Arkb
218	Poultry rearing plant	Hadiya	Lemo	Lemo	Hosaena
219	Processing of coffee husks and skins	South omo	Bakogazer	Bakogazer	Jinka
220	Seed processing for cereals	KAT Hadiya	Kacha bira Gibe	Kachabira	Shenshico
221	Seed processing for fruits	Gamogofa	Arbaminch zuria	Arbaminch zuria	Arbaminch
222	Seed Processing for vegetables	Gamogofa	Arbaminch zuria	Arbaminch zuria	Arbaminch
223	Snake farm for venom production	Amaro special woreda Gamogofa	Amaro special woreda Arbaminch Zuria	Amaro special woreda	Kelle
224	Tobbacco leaf processing	Guraghe Wolayita	Cheha Abeshenge Damot Galle Damot woyde	Damot woyde	Bedassa
Paper					
225	Abrasive paper (sand paper)	Wolayita	Damot Galle	Damot Galle	Bodity

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
226	Bobbins / spools and cones of paper	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	Arba minch
227	Exercise book	Bench Maji	Guraferda Meanit Sasha	Meanit Sasha	Jemu
228	Kraft paper	Sidama Wolayita	Aleta Sodo Zuria	Aleta	Aleta wondo
229	Paper envelope	Sidama Wolayita	Aleta Sodo Zuria	Aleta	Aleta wondo
230	Paper factory	Bench Maji Gamogofa	Guraferda Meanit Sasha Boreda	Boreda	Zefane
231	Register, account book, order and reciept books	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Wonago	Dilla
232	Trays, dishes, plates, cups and egg trays of paper	Sidama Gedeo Gamogofa	Awassa Zuria Wonago Arbaminch Zuria	Awassa Zuria	awassa
233	Waste paper recycling	Sidama Gamogofa Wolayita	Awassa Zuria Arbaminch Zuria Sodo Zuria	Awassa Zuria	awassa
Plastic					
234	Plastic waste recyclining	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
Rubber					
235	Natural rubber latex from rubber tree	Keffa Sheka Bench Maji	Menjewo Tello Gimbo Bencha Sheko Maji Guraferda	Tello	Ada
236	Rubber sole	Hadiya Wolayta Sidama	Lemo Sodo Zuria Dalle	Dalle	Yrgalem
Textile					
237	Abrasive cloth /emery cloth	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Wonago	Dilla
238	Absorbent cotton	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolita	Arbaminch Zuria Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Boloso Sore	Amaro s/ woreda	Amaro s/ woreda
239	Babies/ children garment	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Wolkite
240	Bed cover, sheets and table linen	Hadiya Wolayita Sidama	Lemo Sodo Zuria Dalle	Dalle	Yirgalem
241	Blanket	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Wonago	Dilla
242	Canvas fabrics	Hadiya Wolayita	Lemo Sodo zuria	Lemo	Hosaena

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
243	Canvas shoes	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Wolkite
244	Cotton ginning	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolita	Arbaminch Zuria Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Boloso Sore	Burji s/ woreda	Burji s/ woreda
245	Cotton guaze, bandage & waddings	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolita	Arbaminch Zuria Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Boloso Sore	Amaro s/ woreda	Amaro s/ woreda
246	Cotton sewing thread	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolita	Arbaminch Zuria Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Boloso Sore	Burji s/ woreda	Burji s/ woreda
247	Cotton yarn	Gamo Gofa Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Wolita	Arbaminch Zuria Amaro s/ woreda Burji s/ woreda Boloso Sore	Arbaminch Zuria	Arbaminch
248	Curtains and interior blinds	Hadiya Wolayta Sidama	Lemo Sodo Zuria Dalle	Dalle	Yirgalem
249	Elastic braid	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Wolkite
250	Embroidery thread	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Wonago	Dilla
251	Feather, foam and other textile pillows	South Omo Gamo Gofa	Bakogather Arbaminch Zuria	Bakogather	Jinka

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
252	Fibre production from kenaf and sisal	Hadiya Sidama	badawacho Aleta Dale	badawacho	Shone
253	Fishing net and sports net	Gamogofa Sidama	Arbaminch Zuria Awassa Zuria	Arbaminch Zuria	Arbaminch
254	Gloves & mittens	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Wonago	Dilla
255	Hats and other head gears	Gurage Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Meskan	Butajera
256	Inner fabrics	Gurage Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	alaba special woreda	Alaba Kulito
257	Jeans	Wolayita	Damot gale	Damot gale	Bodity
258	Jute bags	Hadiya Sidama	badawacho Aleta Dale	badawacho	Shone
259	Knitted fabrics & clothes	Silti	Silti	Silti	Jora
260	Knitted under wear	Wolayita	Damot gale	Damot gale	Bodity

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
261	Labels, badges of textiles	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa
262	Lining fabrics	Guraghe Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Kebena	Wolkite
263	Men or boys under pants and briefs	Gurage Alaba special woreda	Meskan Kebena Alaba special woreda	Meskan	Butajera
264	Mens/ boys shirt or girls blouses	Hadya Wolayita	Lemo Sodo zouria	Lemo	Hosaena
265	Mosquito net	Gamogofa Sidama	Arbaminch Zuria Awassa Zuria	Arbaminch Zuria	Arbaminch
266	Sanitary towels and tampoons, napkins of textiles	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa
267	Shoe lace and belt lace	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa
268	Silk fabrics manufacuring plant	Gedeo Gamo Gofa Guraghe	Wonago Arbaminch Zuria Abeshenge Sodo	Wonago	Dilla
269	Silk yarn plant	Gedeo Gamo Gofa Guraghe sidama	Wonago Arbaminch Zuria Abeshenge Sodo Boricha	Boricha	Yrba

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
270	Sisal production	Hadiya Sidama	badawacho Aleta Boricha	Boricha	Yrba
271	Sisal ropes and twine	Hadiya Sidama	badawacho Aleta Dale	badawacho	Shone
272	Socks and stockings	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Wonago	Dilla
273	Textile wick for lamps & stoves	Burji special woreda Amaro special woreda	Burji Special Woreda	Burji Special woreda	Soyama
274	Twine, cordage, rope of textile based fibres	Burji special woreda Amaro special woreda	Amaro special woreda	Amaro special woreda	Kelle
275	Umbrella	Gedeo Gamo Gofa Guraghe	Wonago Arbaminch Zuria Abeshenge Sodo	Wonago	Dilla
276	Women suit	Gedeo Gamo Gofa Guraghe	Wonago Arbaminch Zuria Abeshenge Sodo	Wonago	Dilla
277	Wooven fabrics of cotton	Burji special woreda Amaro special woreda Konta special woreda	Konta special woreda	Konta special woreda	Amaya
278	Workers overall and gowns	Gamo Gofa Sidama Gedeo	Arbaminch zuria Awassa Zuria Wonago	Awassa zuria	Awassa

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
Wood					
279	Apiculture equpments (queen excluder, smoker wax extractor, etc)	Sheka Konta special woreda	Masha Konta special woreda	Konta special woreda	Amaya
280	Bamboo furniture	Kaffa Sheka Bench Maji Guraghe Silti	Bitta Yeki Bench E/aner Azernet	E/aner	Gunchere
281	Bamboo mat, boards & corrugated sheets	Kaffa Sheka Gamogofa Guraghe Silti	Bitta Yeki Dita E/aner Azernet	Ditta	Zada
282	Bee hive frame	Sheka Konta special woreda	Masha Konta special woreda	Masha	Masha
283	Brooms, brushes and handles. (for clothes, painting, shoe polish etc)	Hadya Wolayita Kaffa	Lemo Sodo zouria Decha	Decha	Chiri
284	Cases, boxes, crates, drums, pallets & similar packing of wood	Wolayita Sheka Kaffa	Damot Gale Yeki Bonga Zuria	Bonga Zuria	Bonga
285	Chip-wood	Guraghe Wolayita Bench Maji	Kebena Sodo Zuria Mizanteferi Zuria	Mizan Teferi Zuria	Mizan Teferi
286	Household and office furniture of wood	Sheka Bench maji	Yeki Mizanteferi Zuria	Yeki	Tepi

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
287	Industrial wood plantation and saw mill	Guraghe Sheka Kaffa	Abeshenge Andirich Bitta	Abeshenghe	Abeshenge
288	Juniperus procera plantation and processing for pencil factory	Sidama Burji special woreda	Aroressa Burji special woreda	Aroressa	Meji
289	Laminated wood/ Formica	Kaffa	Bonga zuria	Bonga Zuria	Bonga
290	Parquet panels of wood	Bench Maji	Bench Sheko Meinit Shasha woreda	Meinit Shasha woreda	Jemu
291	Particle board	Kaffa Sheka Bench Maji	Gewata Masha Maji	Gewata	Keboch
292	Pencil	Kaffa Sheka Bench Maji	Bonga Zuria Yeki Mizanteferi Zuria	Yeki	Tepi
293	Ply wood	Kaffa Sheka Bench Maji	Bitta Andricha Maji	Maji	Tum
294	Seasoned wood	Kaffa Sheka Bench Maji	Gesha Andricha Shewa benchi	Gesha	Daka

Ser No.	Project Name	Zone/ S. Woreda	Potential woredas	Selected Woreda	Town
295	Spools, cops, bobbins, sewing thread reels etc of wood	Kaffa Sheka Bench Maji Gamogofa	Bonga Zuria Yeki Mizanteferi Zuria Dita	Dita	Zada
296	Timber production	Kaffa Sheka Bench Maji	Bonga Zuria Andricha Mizanteferi Zuria	Andricha	Gucha
297	Veneer sheets	Kaffa Sheka Bench Maji	Bonga Zuria Andricha Mizanteferi Zuria	Andricha	Gucha
298	Wood carving industry for tourism promotion	South omo Dawuro KAT	Bakogazer Genabosa Kacha Bira	Genabosa	W/ynne
299	Wood cement board	Derashe s/woreda Konso Special oreda Burji special woreda	Derashe s/woreda Konso Special oreda Burji special woreda	Derashe s/woreda	Gidolle
300	Wooden frame for paintings, photographs, mirrors or similar objects	Kaffa Sheka Bench Maji	Bonga Zuria Andricha Mizanteferi Zuria	Bonga Zuria	Bonga

የልማት ኮሪደሮች፣ የልማት ቀጣናዎች፣ የልማት አካባቢዎችና የዕድገት ማዕከላት

የልማት ኮሪደር

የልማት ኮሪደር (Development Corridor) ማለት አንድ የኢኮኖሚ የልማት ማዕከልን ከአገር ውስጥም ሆነ ከዓለም አቀፍ ገበያ ጋር የሚያገናኝ ጂኦግራፊያዊ አካባቢ (ሰርጥ) ነው:: በሌላ ትርጉሙ ባላቸው የኢኮኖሚ ጠቀሜታቸው የተመረጡትን የዕድገት ማዕከላት (Growth Poles) የሚያቅፍና የምርት ማዕከላትን ከገበያ ማዕከላት ጋር የሚተሳሰሩበት ጂኦግራፊያዊ አካባቢ ነው:: የልማት ኮሪደርን በአካባቢያዊ የልማት መነሻነት (Spatial Development Initiative) ለመምረጥ እንደየአካባቢዎቹ የዕምቅ ሀብት ግኝትና ታሳቢ ሊደረጉ በሚችሉ ግዙፍ ቁልፍ ኘሮጀክቶች (Anchor Projects) የሚወሰን ነው::

ልማት ቀጣና (Development Zone)

የልማት ቀጣና ማለት በአስተዳደራዊ ድንበሮች የማይገታ ሆኖ ልማትን ከማፋጠን አንጻር ተመሳሳይ ባህሪ ያላቸውን ወረዳዎች የሚያቅፍ ጂኦግራፊያዊ ክልል ነው፡፡

የልማት ቀጣናዎችን ለመከለል የተወሰዱ የመመዘኛ መሥፈርቶች:-

- ቀጣናው ካለው እምቅ ሀብት መካከል ባላቸው ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታና መጠን የተመረጡ ዋና ዋና እምቅ ሀብቶች/ ለምሣሌ ቡና፣ ስንዴ፣በእንስሳት ሀብት፣ በመስኖ ልማት ወዘተ/
- ሥነ ምህዳራዊ ተመሳሳይነት
- የዕድገት ማነቆዎች ተመሳሳይነት
- የአመራረት ዘይቤ /ሥልት (Farming system)
- የወረዳዎቹ ኩታ ገጠምነት ናቸው::

የእድገት ማዕከላት ለመምረጥ የተቀመጡ መስፈርቶች

- ወረዳዎቹ ያላቸውን የተፈጥሮ ሀብት ክምችት፣ መሠረት ያደረገ ነው፣
- የመሠረተ ልማት አውታሮች በተለይም ውሃና ስልክ፣ መብራት፣.... ወዘተ እስከ 2002 በሁሉም የወረዳ ከተሞች መንግሥት ማድረስ እንደሚችል ከግምት ውስጥ ማስገባት ነው::
- የሚመረጠው ወረዳ ለልማት ቀጠናው / አካባቢው ያለው አማካይነት ነው::

የክልሉ የልማት ቀጣናዎችና የዕድገት ማዕከል ከተሞች

ተቁ	የልማት ቀጣና	የዕድገት ማዕከል (Growth Pole)
1	የላይኛ፦ ስምጥ ሸለቆ ሀይቆች ተፋሰስ የልማት ቀጣና	ወራቤ
2	ሰሜናዊ ደጋማ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና	አገና፣ ሆሳዕና
3	ማዕከላዊ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና	ሶዶ፣ ሺንሺቾ፣ ሳውላ
4	የአባያና ጫሞ ሀይቆች ተፋሰስና ማ°ከላዊ የደጋ ሰብልና ፍራፍሬ የልማት ቀጠና	ገሬሴ፣ አርባምንጭ
5	ምስራቃዊ ቡናና ሌሎች ሰብሎች አምራች የልማት ቀጣና	ዲላ፣ አዋሳ
6	ምሥራቃዊ የደጋ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና	በንሳ
7	ም°ራባዊ የልማት ቀጣና	ሚዛን ተፈሪ ፣ ማሻ፣ በንጋ
8	ማ°ከላዊ ኦሞ ጊቤ ተፋሰስ የልማት ቀጠና	ተርጫ
9	የአርብቶ አደር አካባቢ የልማት ቀጠና	ጂንካ፣ ኪቢሽ፣ ኩራዝ

1. የላይኛው የስምጥ ሸለቆ ሐይቆች ተፋሰስ የልማት ቀጣና - (ወራቤ)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)

- የበርበሬና የቆላ ጥራጥሬ ልማትና ማቀነባበሪያ (Paper and lowland pluse crops production/ development and processing)

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

- አዋጭነት ያላቸው አትክልትና ፍራፍሬ ልማት ፕሮጀክት
- የአበባና ሌሎች የኤክስፖርት እጽዋት ልማት ፕሮጀክት
- የእንስሳት ሐብት ልማት ፕሮጀክት
- የጥራጥሬ ሰብሎች ልማት ማስፋፊያ
- የላይም ስቶን/የኖራ ድንጋይ/ማበልፀጊያና ማምረቻ
- የተሻሻሉ የእንስሳት መኖ ማስፋፊ ፕሮጀክት
- የአገር በቀል ዛፎች መልሶ ልማት ፕሮጀክት
- የማዕድን ውሃ ማቀነባበሪያ ፕሮጀክት

2. ስሜናዊ ደጋማ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና - (አገና፣ ሆሳዕና)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)

- የስንዴ ልማትና የምግብ ኮምፕሮስ (Wheat production development and processing)

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

- የኦሞ ጊቤ የተቀናጀ የተፋሰስ ልማት ፕሮጀክት
- የአነስተኛ መስኖ ልማት
- የእንስሳት ሀብት ልማት ማሻሻያ ፕሮጀክት
- የደጋ ፍራፍሬ ማስፋፊያ
- የማዕድን ልማት ፕሮጀክት
- ወዘተ. . . . .

3. ማዕከላዊ የሰብል አምራች የልማት ቀጣና (ሶዶ፣ ሺንሺቾና ሳውላ)

- ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)
  - የቆላ ጥራጥሬ ሰብል ልማትና ማቀነባበሪያ (Low land pulse crops production and processing)
- ተጨማሪ ፕሮጀክቶች
  - የእንስሳት ርባታ ፕሮጀክት
  - የጃትሮፋ ተክል ልማት
  - አነስተኛ መስኖ ልማት
  - የፍራፍሬ ልማት
  - የንብ እርባታ
  - የአማራጭ ኢነርጂ ልማት
  - የተሻሻለ የእንስሳት መኖ ማስፋፊያ ፕሮጀክት
  - ወዘተ. . . . .

4. የአባያና ጫሞ ሀይቆች ተፋሰስና ማዕከላዊ የደጋ አዝዕርትና ፍራፍሬ ልማት ቀጠና - (ገረሴና አርባምንጭ)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)

- የፍራፍሬና የዓሣ ልማት ማቀነባበሪያ (Fruits and fishery production development and processing)

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

- የቱሪዝም መስህቦች ማጠናከሪያ
- የቀርከሃ ምርት ማስፋፊያ ፕሮጀክት
- የአማራጭ ኢነርጂ ጥናትና ልማት
- የእንስሳት ልማት ፕሮጀክት
- ደጋ ፍራፍሬ ልማት ፕሮጀክት
- የማገዶና ኮንስትራክሽን ደን ልማት
- ኮንስትራክሽን ኘሮጀክት
- ወዘተ . . . .

5. ምሥራቃዊ ቡናና ሌሎች ሰብሎች አምራች የልማት ቀጠና -(ዲላና ሀዋሳ)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)

– የቡና ልማት ማቀነባበሪያ ፕሮጀክት(Coffee development and processing)

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

– ለእርጥበት አጥር አካባቢ ተስማሚ ሰብሎች ልማት
– የፍራፍሬ ልማት
– ወተትና የወተት ውጤቶች
– አነስተኛ መስኖ ልማት
– የጥራጥሬ ምርት ልማት
– የማዕድን ውሃ ልማት
– ቱሪዝም ልማት
– የኮንስትራክሽን ኘሮጀክት

6. ምስራቃዊ የደጋ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና

- ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)
  – የእንስሳት ርባታና ተዋጽኦ ማቀነባበሪያ
- ተጨማሪ ፕሮጀክቶች(supplementary project)
  – የማገዶና የግንባታና ደን ልማት
  – የደጋ ፍራፍሬ ልማት
  – ቡና ልማት ማስፋፊያ ፕሮጀክት
  – የቢራ ገብስ ልማት ማስፋፊያ ፕሮጀክት
  – የወርቅ ጥናትና ልማት
  – የአማራጭ ኢነርጂ ልማት
  – የተሻሻሉ የእንስሳት መኖ ማስፋፊያ ፕሮጀክት
  – የአገር በቀል ዛፎች መልሶ ልማት ፕሮጀክት
  – የወርቅ ማዕድን ማምረቻ
  – የተቀያየጠ ዱቄት ማምረቻ

7. ምዕራባዊ የልማት ቀጣና - (ሚዛን፣ ማሻና ቦንጋ)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project)

– እንጨት ያልሆኑ የደን ሐብት ውጤቶች ማስፋፊያ ፕሮጀክት (NTFP)

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

– የጫካ ቡና ልማት
– ቅመማ ቅመም ልማት ማስፋፊያ
– የደን አጠባበቅ ፕሮጀክት
– የእንስሳት ሐብት ልማት
– በአርሶ አደር ደረጃ የሻይ ልማት ማስፋፊያ ፕሮጀክት
– የተሻሻለ የእንስሳት መኖ ማስፋፊያ ፕሮጀክት
– ቦተኒካል ጋርደን
– የአገር በቀል ዛፎች መልሶ ልማት ፕሮጀክት
– የቀርከሃና የቀርከሃ ውጤቶች ልማት

8. ማዕከላዊ የኦሞ ጊቤ ተፋሰስ የልማት ቀጠና (ተርጫ)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project

- የእንስሳት ተዋጽኦ ልማትና ቅመማ ቅመም ማቀነባበሪያ

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

- የእንስሳት እርባታና ልማት
- የደን ልማት ማቀነባበሪያ
- የንብ እርባታ
- የፍራፍሬ ልማት
- የቱሪዝም ልማት
- የአማራጭ ኢነርጂ ልማት
- የቡና ልማት ማስፋፊያ ፕሮጀክት
- የቅባት ሰብሎች ማስፋፊያ ፕሮጀክት

9. የአርብቶ አደር አካባቢ የልማት ቀጣና - (ጂንካ፣ ኪቢሽና ኩራዝ)

ዋና ፕሮጀክት (Anchor project

- የኦሞ ወንዝ ግድብ ልማት ፕሮጀክት (የጥጥ፣ የቅባት ሰብሎች እንዲሁም የባዮ ዲዝል ተክሎች) /Lower Omo basin irrigation development/

ተጨማሪ ፕሮጀክቶች

- ሰፋፊ የመስኖ እርሻ
- የእንስሳት ሀብት ልማት
- ቱሪዝም ልማት
- የአዞና ሰጎን እርባታ
- አሣ ሀብት ልማት
- ፍራፍሬ ልማት
- እጣንና ሙጫ ምርት
- ንብ እርባታ

በኢንዱስትሪ ዞን ለኢንዱስትሪ ልማት የተዘጋጀ መሬት

ተ.ቁ	የከተማው ስም	የመሬት መጠን በሄ/ር	
		የተከለለ	የለማ
1	አዋሳ	83.6	50
2	ዲላ	50	50
3	አ/ምንጭ	40	40
4	ወላይታ	40	40
5	ሆሳዕና	63	22
6	ሚዛን	70	20
7	ወልቂጤ	37	20
8	ቡታጅራ	37	20
9	ቦንጋ	40	20

ለኢንዱስትሪ ልማት የተዘጋጀ መሬት

የቀጠለ…

ተ.ቁ	የከተማው ስም	የመሬት መጠን በሄ/ር	
		የተከለለ	የለማ
10	ይርጋለም	68.4	51
11	ዱራሜ	50	1115
12	ቦዲቲ	40	10.5
13	አረካ	40	10.5
14	እ§ባ	47.5	13.5
15	ቴፒ	46	10
16	ጂንካ	40	13.6
17	ሳውላ	80	10
18	ይርጋጨፌ	12.2	10
	ድምር	**883**	**422**

የከተማ ቦታ ዝግጅት ለሪል ስቴት፣ ሆቴል፣ ትምህርትና ጤና

ተ.ቁ	የከተማው ስም	የመሬት መጠን በሄ/ር
1	ጂንካ	5.8
2	ሚዛን አማን	17.8
3	አ/ምንጭ	8.7
4	ወላይታ ሶዶ	11
5	ይ/ዓለም	5
6	ዲላ	12.5

ተ.ቁ	የከተማው ስም	የመሬት መጠን በሄ/ር
7	ቡታጅራ	2
8	ወልቂጤ	5
9	ወራቤ	30
10	ሆሳዕና	6
11	ተርጫ	9
12	አዋሳ	12
	ድምር	124.8

በየልማት ቀጣናው ተለክቶ የተዘጋጀ የገጠር መሬት

ተቁ	የልማት ቀጣና	የመሬት መጠን (ሄ/ር)	ማዕከል
1	የላይኛ¨ው ስምጥ ሸለቆ ሀይቆች ተፋሰስ የልማት ቀጣና	1,912.75	ወራቤ
2	ሰሜናዊ ደጋማ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና	6,187.013	አገናና ሆሳዕና
3	ማዕከላዊ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና	34,919.44	ሶዶ፣ሺንሽቾና ሳውላ
4	የአባያና ጫሞ ሀይቆች ተፋሰስና ማ°ከላዊ የደጋ ሰብልና ፍራፍሬ የልማት ቀጠና	5,411.93	ገረሴና አርባ ምንጭ
5	ምስራቃዊ ቡናና ሌሎች ሰብሎች አምራች የልማት ቀጣና	838.12	ዲላና አዋሳ
6	ምሥራቃዊ የደጋ ሰብል አምራች የልማት ቀጣና	-	በንሳ
7	ም°ራባዊ የልማት ቀጣና	48,166.258	ሚዛን፣ ማሻና በንጋ
8	ማ°ከላዊ ኦሞ ጊቤ ተፋሰስ የልማት ቀጠና	24,154.71	ተርጫ
9	የአርብቶ አደር አካባቢ የልማት ቀጠና	407,591.00	ጂንካ፣ ኪቢሽና ኩራዝ
	ድምር	**529,181.22**	

በየዞኑ ለተለዩ አንኳር ፕሮጀክቶችና ተጨማሪ ፕሮጀክቶች ለማልማት የተዘጋጀ የገጠር መሬት ሥርጭት

ተ/ቁ	ዞን	በሄክታር
1	ደቡብ ኦሞ	239,611
2	ከፋ	38,728
3	ቤንች ማጂ	105,930
4	ሸካ	8,548.1
5	የም	1,303.6
6	ባስኬቶ	21,563

ተ/ቁ	ዞን	በሄክታር
7	ዳውሮ	13,424,
8	ወላይታ	8,442
9	ጋሞጎፋ	90,037.7
10	ጉራጌ	3,244.3
11	ሀዲያ	5,689
12	ስልጤ	451
13	ሲዳማ	838
14	አላባ	149.5
15	ከምባታ ጠምባሮ	86.5
	ድምር	538,046

ማጠቃለያ

ለልማታዊ ባለሀብት ምቹ ሁኔታ ለመፍጠር የሚያስችል መሠረታዊ የአሠራር ሥርዓት ለውጥ ተደርጓል፡፡ መሬቱን ለማግኘት ቅድመ ሁኔታዎች ይኖራሉ፡፡ በመንግሥት አቅጣጫ መሠረት ለሚፈጽሙ ቅድሚያ ይሰጣል፡፡

አ መ ሠ ግ ና ለ ሁ!!